

Єднання
заради дії

fama
custom research agency

ЧЕРВОНОГРАДСЬКА ГРОМАДА

Дослідження локальних політик і програм:
ЯК ВПО ДОЛУЧЕНІ ДО ЖИТТЯ ГРОМАД?

ПРОФІЛЬ РЕСПОНДЕНТІВ

Заступник Червоноградського міського голови з питань діяльності виконавчих органів влади.

Основна відповідальність — соціальна сфера. Опікується питаннями міжнародної співпраці з містами-партнерами, працює з ВПО та частково — з гуманітарним штабом.

Начальник Управління праці та соціального захисту населення Червоноградської міської ради.

Керує напрямком реалізації всіх державних, регіональних, обласних і місцевих програм у сфері соціального захисту вразливих категорій населення. Одна з таких — внутрішньо переміщені особи. Управління відповідає за надання статусу ВПО, оформлення довідок і допомоги переселенцям.

МІСЦЕВІ ЦІЛЬОВІ ПРОГРАМИ ТА ІНШІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

За інформацією, наданою інтерв'юерами, загалом у Червоноградській громаді зафіксовано 9 місцевих цільових програм. Жодна з них не було призупинена.

Програм, орієнтованих суто на ВПО, немає. Однак представники ОМС стверджують, що готові реагувати на запити та за потреби розробити подібні проекти. Вбачають також можливість внесення змін до бюджетних призначень на потреби переселенців.

Інших нормативно-правових актів щодо ВПО у громаді також немає.

Заплановане фінансування більшості програм у 2023 році порівняно 2022-м зросло.

Загалом упродовж 2022 року послуги отримали орієнтовно 2 400 мешканців громади (безвідносно статусу ВПО), окремо учасники дослідження також назвали 2 223 клієнтів із числа внутрішньо переміщених особи. Переважно за послугами звертаються жінки. Найчастіше — пенсійного віку, а також жінки з дітьми, іноді — особи з інвалідністю. Натомість чоловіків у громаді серед ВПО зареєстровано мало.

Інформаційна довідка

На території Червоноградської міської територіальної громади є два надавачі соціальних послуг: Територіальний центр соціального обслуговування та Центр соціальних служб. Протягом 2022 року до Територіального центру соціального обслуговування звернулися 73 особи, яким було надано екстрені соціальні послуги пральні, перукаря, швачки. Соціальними послугами через Центр соціальних служб охоплено 2 150 осіб з-поміж ВПО, з них 758 дітей. Було надано такі послуги: інформування (2 150 осіб), соціальна профілактика (2 150 осіб), консультування (156 осіб), представництво інтересів (65 осіб), посередництво (29 осіб); 26 сімей також отримали послуги екстрено-кризово; в шести сім'ях, які опинилися у складних життєвих обставинах, здійснено оцінку потреб і надано соціальні послуги відповідно до рішення управління праці.

Опис місцевих цільових програм громади, названих учасниками інтерв'ю

Назва програми/ Короткий опис	Чи діє наразі	Обсяг фінансування на 2023 рік, тис грн	Зміни в фінансуванні ¹
Програма надання інших пільг окремим категоріям громадян Червоноградської міської територіальної громади відповідно до законодавства Санаторно-курортне оздоровлення ветеранів та осіб з інвалідністю	Так	200	Без змін
Надання пільг окремим категоріям громадян з оплати послуг зв'язку Відшкодування послуг зв'язку, зокрема на стаціонарні телефони	Так	125	Збільшилося
Програма компенсаційних виплат на пільговий проїзд автомобільним транспортом окремим категоріям громадян Червоноградської міської територіальної громади Відшкодування за пільговий проїзд у міському та приміському транспорті	Так	2 400	Без змін
Програма компенсаційних виплат за пільговий проїзд окремих категорій громадян на залізничному транспорті Відшкодування за пільговий проїзд на залізничному транспорті	Так	600	Без змін
Програма надання соціальних гарантій фізичним особам Червоноградської міської територіальної громади, які надають соціальні послуги громадянам похилого віку, особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю, хворим, які не здатні до самообслуговування та потребують сторонньої допомоги Виплата компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги пільговим категоріям громадян	Так	1 500	Збільшилося

¹ За оцінкою інтерв'юєрів

Назва програми/ Короткий опис	Чи діє наразі	Обсяг фінансування на 2023 рік, тис грн	Зміни в фінансуванні ¹
<p>Програма надання пільг населенню Червоноградської міської територіальної громади (крім ветеранів війни та праці, військової служби, органів внутрішніх справ і громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи) на оплату житлово-комунальних послуг</p> <p>Надання щомісячної фінансової допомоги сім'ям, в яких є двоє осіб з інвалідністю та самотнім непрацездатним особам з інвалідністю</p>	Так	700	Збільшилося
<p>Програма надання грошової допомоги найменш забезпеченим громадянам і громадянам, які опинилися у складних життєвих ситуаціях</p> <p>Надання матеріальної допомоги на різні потреби, зокрема поховання, надання щомісячної доплати до пенсії; надання одноразової грошової допомоги ветеранам УПА і реабілітованим; надання грошової допомоги громадянам, які опинились в складних життєвих обставинах; надання одноразової грошової допомоги родичам, які здійснили поховання учасника АТО, Захисника чи Захисниці України</p>	Так	~6 000	Без змін
<p>Програма забезпечення спеціальних перевезень до садово-городніх масивів в районі шахт «Відродження» та «Лісова»</p> <p>Відшкодування перевізнику втрат доходів від перевезення громадян до садово-городніх масивів</p>	Так	615	Зменшилося
<p>Міська програма соціальної підтримки учасників АТО/ООС, бійців-добровольців АТО, Захисників і Захисниць України та членів їхніх сімей</p> <p>Фінансова, соціальна, психологічна підтримка, сприяння вирішенню соціально-побутових проблем таких категорій: учасників АТО/ООС і членів їхніх сімей; Захисників і Захисниць України та членів їхніх сімей; членів сімей загиблих чи померлих учасників АТО/ООС, Захисників і Захисниць України; бійців-добровольців АТО та членів їхніх сімей; постраждалих учасників Революції Гідності та членів їхніх сімей; полонених, зниклих безвісти та членів їхніх сімей</p>	Так	Дані відсутні	Збільшилося

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ВПО

Дискримінації внутрішньо переміщених осіб в контексті отримання соціальних послуг не зафіксовано. Згідно зі словами учасників дослідження, **довідка переселенця прирівнюється до реєстрації (прописки) у громаді**. Відповідно, за наявності довідки кожен ВПО може претендувати на такі самі пільги, що й місцеве населення.

„ «У нас є троє чоловік похоронених, які не місцеві, які лисичанські, краматорські, які лишилися тут і вже їхали туди [на фронт]. Вони похоронені тут, ті, які призивалися і служили. Тобто у нас нема виокремлення, що нашим можна, а внутрішньо переміщеним — не можна», — говорить (дослівно) заступник міського голови. „

Один із учасників також зазначив, що подекуди статус переселенця у громаді має більше переваг, аніж статус мешканця громади. До прикладу, внутрішньо переміщені особи можуть отримати безкоштовне обслуговування в лікарні, безкоштовне харчування у прихистках, що функціонують станом на зараз.

Окрім того, у Львівській області функціонують консультативно-координаційні центри — органи, створені Обласною військовою адміністрацією в кожному районі Львівської області, що відповідають за вирішення питань і моніторинг проблем ВПО. Внутрішньо переміщена особа, яка не змогла отримати допомогу у своїй громаді, може звертатися в такий консультативно-координаційний центр.

На думку учасників дослідження, переселенцям у громаді надають усі необхідні послуги. Зазначають, що великим попитом користуються медичне обслуговування, тимчасове розміщення та харчування, особливо серед переселенців старшого віку та осіб з інвалідністю, які проживають у прихистку в Соснівській лікарні. Серед специфічних послуг, затребуваних серед ВПО, називали запити на перевезення сім'ї до Червонограда та деякі юридичні питання.

У громаді були зафіксовані такі перешкоди у отриманні соціальних послуг для ВПО:

Перешкода	Опис перешкоди
Відсутність реєстрації переселенця як ВПО у громаді	Без офіційного статусу ВПО переселенець не може отримати допомогу від громади, зокрема, від гуманітарного штабу.
Відсутність зареєстрованого місця проживання у громаді	Перешкода не зафіксована. За словами представників ОМС, для отримання пільг у громаді достатньо мати довідку внутрішньо переміщеної особи. Цей документ прирівнює переселенців до мешканців громади.
Інфраструктурні перешкоди (головним чином – пересування містом)	Перешкода не зафіксована. Учасники зазначили, що знайшли вирішення для подібних проблем. До прикладу, якщо особа з інвалідністю не може самостійно дістатися відповідного органу із запитом на допомогу, працівники ОМС виїжджають на місце. Також у громаді можна звернутися на гарячу лінію.

НАЯВНІ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ПРАКТИКИ ВКЛЮЧЕННЯ ВПО ДО УЧАСТІ В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

Учасники дослідження говорили також про інші форми залучення переселенців до самоврядування, які є у громаді:

- **Громадські організації внутрішньо переміщених осіб**

- ГО «Дій-Я-Ти», створена переселенкою у Червоноградській громаді;

- Релоковані організації: ГО «Міст 3.10» із Лисичанська, ГО «Карітас Краматорськ».

Громадські організації активно працюють над питаннями переселенців. До прикладу, представники «Карітас Краматорськ» облаштували місцеву лікарню під потреби вразливих категорій внутрішньо переміщених осіб: зробили ремонт за свій кошт, призначили працівника, відповідального за прихисток.

Органи місцевого самоврядування співпрацюють із релокованими ГО (зокрема, проводять круглі столи, надають необхідні документи (наприклад, супровідні листи, тощо).

Учасники дослідження в якості прикладу інших форми залучення переселенців до самоврядування, зазначали також **працевлаштування переселенців в органи місцевого самоврядування**. Один із працівників гуманітарного штабу є релокованим працівником штабу «Єднання» Покровської міської ради. В Управлінні праці та соціального захисту працівниця з числа внутрішньо переміщених осіб працює на посаді юристки. Утім, працевлаштування в органах місцевого самоврядування не дає ВПО можливості брати участь у ньому та використовувати інструменти локальної демократії.

Респоденти зазначили в якості пропозиції можливого включення ВПО до самоврядування в майбутньому:

- Створення Ради релокованих бізнесів, яка б об'єднала всіх релокованих підприємців у громаді, слугувала майданчиком для комунікації та взаємодії.

Висновок за результатом аналізу місцевих НПА:

Громада	Червоноградська
Всього проаналізовано місцевих НПА	7
Кількість НПА, які потребують змін	5
Статут	1
Кількість програм і рішень, що стосуються виключно ВПО	0
Програми соціального захисту окремих категорій громадян	5
Кількість програм і рішень, що містять заходи, спрямовані на допомогу дітям ВПО	1

Статут Червоноградської міської територіальної громади, затверджений рішенням Червоноградської міської ради від 03.02.2022 №1112, не містить визначення, хто відноситься до «жителів Червоноградської міської територіальної громади». Однак окремі положення Статуту щодо реалізації права на безпосередню участь у місцевому самоврядуванні, зокрема про загальні збори громадян, органи самоорганізації населення, місцеві ініціативи, участь у громадських слуханнях тощо передбачають участь лише тих жителів, місце проживання яких у встановленому законом порядку зареєстроване на території Червоноградської міської територіальної громади.

Представники місцевої влади Червоноградської міської територіальної громади згадували програми, якими передбачені пільги та допомоги для окремих категорій громадян, в тому числі якщо такі громадяни перебувають на обліку як внутрішньо переміщені особи. Однак положення згаданих програм, а також інші рішення місцевої влади, спрямовані на їх реалізацію, не передбачають такої можливості.

Зокрема рішення щодо забезпечення пільгового проїзду містить перелік окремих категорій громадян, однак не передбачають права скористатися пільгою громадянам, які перебувають на обліку як внутрішньо переміщені особи.

Надання пільг і допомог окремим категоріям населення визначено Порядком, затвердженим рішенням виконавчого комітету Червоноградської міської ради від 14.12.2021 р. [№183](#). Зокрема ним передбачено, що пільги та допомоги надаються громадянам, зареєстрованим на території Червоноградської міської ради, в тому числі з числа внутрішньо переміщених осіб. Водночас переліком документів для отримання пільг і допомог надання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи не передбачено.

Отримання одноразової грошової допомоги окремим категоріям населення визначено Положенням, затвердженим рішенням Червоноградської міської ради від 02.02.2023 [№1650](#). Зокрема в ньому йдеться, що одноразова грошова допомога надається громадянам, зареєстрованим на території Червоноградської міської територіальної громади. Водночас отримати одноразову грошову допомогу можуть лише ВПО з числа учасників АТО (ООС), Захисників і Захисниць України, бійців-добровольців АТО, постраждалих учасників Революції Гідності.

Успішні практики

Порядки та положення про надання пільг і допомог окремим категоріям населення містять згадку про внутрішньо переміщених осіб, які зокрема належать до учасників АТО (ООС), захисників і захисниць України, бійців-добровольців АТО, постраждалих учасників Революції Гідності.

Діти з числа внутрішньо переміщених осіб і діти, які мають статус дитини, що постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, забезпечені безкоштовним харчуванням у 2023 році в закладах дошкільної освіти/дошкільних підрозділів закладів загальної середньої освіти.

Рекомендації:

1. З метою реалізації жителями Червоноградської міської територіальної громади, в тому числі внутрішньо переміщеними особами, які перебувають на обліку в Червоноградській міській територіальній громаді, права на безпосередню участь у місцевому самоврядуванні, внести відповідні зміни до Статуту Червоноградської міської територіальної громади, затвердженого рішенням Червоноградської міської ради від 03.02.2022 [№1112](#).
2. З метою усунення перешкод для отримання пільг і допомог окремими категоріями населення, в тому числі особами, які перебувають на обліку в Червоноградській міській територіальній громаді як внутрішньо переміщені особи, внести зміни до нормативно-правових актів, що визначають порядок надання пільг і допомог окремим категоріям населення Червоноградської міської територіальної громади (зокрема до порядку, затвердженого рішенням виконавчого комітету Червоноградської міської ради від 14.12.2021 р. [№183](#) та положення, затвердженого рішенням Червоноградської міської ради від 02.02.2023 [№1650](#)) зміни в частині розширення переліку документів, на підставі яких приймається рішення про надання пільг і допомог, копією довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

Правове обґрунтування

Стаття 33 Конституції України. Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання.

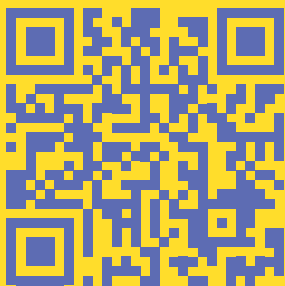
Стаття 5 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи засвідчує місце проживання внутрішньо переміщеної особи.

Стаття 2 Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні». Громадянам України, а також іноземцям та особам без громадянства, які на законних підставах перебувають в Україні, гарантуються свобода пересування та вільний вибір місця проживання на її території, за винятком обмежень, які встановлені цим Законом.

Стаття 3 Закону України «Про місцеве самоврядування». Громадяни України реалізують своє право на участь у місцевому самоврядуванні за належністю до відповідних територіальних громад.

Забороняється будь-яке обмеження права громадянина України брати участь у місцевому самоврядуванні, зокрема залежно від терміну проживання на відповідній території.

Запропоновані зміни також забезпечать приведення місцевих нормативно правових актів у відповідність до положень статті 64 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», а також уникнути порушення, передбаченого статтею 119 Бюджетного кодексу України.

www.yednanniazaradydii.org.ua

Це дослідження стало можливим в межах програми «Єднання заради дії», що реалізується IREX разом з Благодійним фондом «Стабілізешен суппорт сервісез» та за підтримки Державного департаменту США.